

Nagy Árpád Dániel

A sokszorosító grafikai technikák közül a rézmetszet, sajnálatos módon, egyre jobban háttérbe szorul. A szabad grafikából már majdnem teljesen kivészett, az exlibris-művészetben pedig a Pénzjegynyomda művészei (*Nagy Zoltán, Vertel József, Kékesi László stb.*) mellett csak *Nagy Árpád Dániel* műveli: értőn, eredményesen és olyan művészi fokon, hogy munkáit csak a bécsi Cossmann-iskola alkotásaihoz lehet hasonlítani.

Nagy Árpád Dániel művészcsaládból származik. Édesapja, *Nagy Árpád* (1894—1958) ötvösként és grafikusként, öccse *Nagy Arisztid* pedig építészként, festőként és grafikusként írta be nevét a magyar művészet, különösen az ex libris történetébe. Így érthető, hogy a Nagy-dinasztia harmadik tagja maga is a művészi hivatást választotta.

Gödöllőn született 1922. június 5-én. A család azonban a nehéz gazdasági viszonyok miatt csakhamar távolabbi vidékre költözött, s Nagy Árpád Dániel Csongrádon végezte el az elemi és a középiskolát. Első mestere édesapja volt, de sokat köszönhetett középiskolai rajztanárának, Mayer Miklósnak is.

A pályaválasztás nem kis fejtörést okozott otthon. Nagy Árpád Dániel már-már rászánta magát az ipari pályára, amikor a család mégis iskoláztatása mellett döntött. Az Iparművészeti Iskolára került, és bár nagy nélkülözések közepette, 1938 és 1943 között elvégezte az ötvös szakot. Tanárai közül elsősorban *Orbán Antal* meg a grafikusok: *Haranghy, Domanovszky és Muhits* voltak rá hatással. Tele volt nagy tervekkel, ám friss diplomával a zsebében otthon a katonai behívó várta. A nagy világégből 1945 őszén betegesen került haza.

A romokban heverő országnak ötvösökre nem volt szüksége, és így Nagy

Árpád Dániel is műszaki pályán helyezkedett el, mint technológus. A művészi munkára csak a szabad idő maradt. Apja példáját követve átváltott az ötvösségről a grafikára: fa- és linómetszetekkel kezdte. Jóllehet a fa- és linómetszésben is jó munkákat bocsátott ki a keze alól, egyéniségét e technikák segítségével mégsem tudta maradék nélkül kibontakoztatni. Túl nagy súllyal nehezedett rá a hagyomány, s a modern idők szele nehezen tört be tematikájába. Nem így volt azonban ez a rézmetszésű alkotásokban! E technikában kezdettől otthonosan mozgott, fölényes biztonsággal uralta a vonalak rengetegét és hálás szövevényeit, a tónuskülönbségeket — miközben művészi mondanivalója is egyre súlyosabb, keze pedig biztosabb lett.

Rézmetszetű ex librisi és kisgrafikai között alakos lapokat éppúgy találunk, mint ornamentális kompozíciókat vagy szignetszerű megoldásokat. Alakábrázolásában ragaszkodik a valósághoz, de annak külső és belső oldalát egyaránt látja. Ornamentális kompozícióiban egy feledésbe merült díszítésmódot igyekszik megmenteni oly módon, hogy annak a kompozíció központi gondolatával egyenértékű szerepet szán, és a feliratot is a geometrikus vagy növényi ornamentikába ágyazza. Az ornamentika újjászületik keze alatt, s funkciójában is túllép a térkitöltés szerepén: állandó ritmust kap. Az ornamentika gazdag áradásának, kimeríthetetlen bőségének egyedül a kompozíció rendszeremtől szükségyszerűsége szab határt, amelyre nagyon ügyel a művész, s amelynek klasszicista kicsengését is köszönheti. Szignetszerű könyvjegyein az ex libris tulajdonosát vagy foglalkozását jelképező tárgy (véső, mérleg, virág stb.) köré vagy mögé építi a feliratot. Mert vésője alatt a betű építőelem, a felirat építmény: a kompozíció szerves része. Nem uralkodik, de nem is alárendelt. Nagy Árpád Dánielhez hasonlóan szép betűket vésní kevesen tudnak a magyar exlibris-művészek közül. Az elegánsan formált és jól olvasható betűk, a nyugodt feliratok, a szöveg és kép megbonthatatlan egysége szinte árasztja a harmóniát.

Számos hazai és még több külföldi kiállítás, a róla szóló elismerő írások egyaránt bizonyítják, hogy tevékenységét számon tartják. Munkáit elsősorban a külföldi köz- és magángyűjtemények őrzik. Kisgrafikai munkássága (225 ex libris és alkalmi grafika, ebből 72 rézmetszet) számszerűségét tekintve nem nagy, mégis komoly értéket képvisel. Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy ne lenne érdemes Nagy Árpád Dánielt végre itthon is felfedezni!

Galambos Ferenc

